

treba vsakemu učencu prostora 0,6 kvadratnega metra, oziroma zračnega prostora 3,8—4,5 kubičnih metrov. Ako pa sedi v Idriji v enem razredu (II.) 111 deklic ali v drugem (IV.) 89 dečkov, dvomimo, da bi ne bile kršene te jasne določbe.

Ako vse to premislimo, pridemo po lahkem računu do zaključka, da bi morale biti v Idriji tri štirira zredne ljudske šole, da bi zadoščale učnim smotrom in modernim načelom. Kaj bi se to poznalo c. kr. erarju? Nič! Merodajna gospoda bi imela lahko sladko zavest, da je dala ljudstvu, kar je njegovega, in bi dokazala, da ji ni samo za materijalni dobiček, nego tudi za naobrazbo ubogega ljudstva! S primeroma majhnimi žrtvami bi lahko v resnici vzorno uredila idrijsko ljudsko šolstvo. Z žrtvami? Nel! Ta kapital bi bil naložen na bogate obresti, saj je nemara tudi tej gospodi znano, da je duševno imetje največje bogastvo. In naposled morda tudi ve, da je zanikrno šolstvo v vsaki državi začetek konca...

Zdrav temelj ustvarja samo zdravo šolstvo.

Sedaj, ko ima Idrija svojo srednjo šolo, bi za dečke zadoščali dve štirirazrednici, ki bi vsaka morala imeti svoje poslopje in svoje vodstvo ter bogato založena učila zlasti za nazorni nauk, ki je v mestu, kakršno je Idrija, velevažnega pomena. Za dekleta bi morali imeti v Idriji poleg štirirazredne ljudske šole meščansko šolo s štirimi letniki, kakor jih zahteva sedanja reforma meščanskega šolstva. Rudniška dekleta ne dobivajo z doma nobene dote, ko se odpravljajo za kruhom v boj: Bogati rudniški erar bi moral dati dekletom svojih delavcev vsaj nekoliko duševnega bogastva, ko jim prihaja dom pretesan in kruh siromašnih staršev prepričan, da morajo same za delom in zaslužkom. Človek, ki ima vsaj meščansko šolo za seboj, si že kako pomaga do človeške eksistencije; dekleta pa, ki mora ostaviti domačo šolo, ne da bi ji dopuščala sredstva, da se gre dalje izobraževati v Ljubljano, v Gorico ali kam drugam, ima pred seboj žalostno bodočnost brez bodočnosti, življenje brez življenja, samo noč skrbi in ubijanja, nobenega svetlega žarka, posebno še, če ni dekletu morališka sila ukoreninila v duši pojmov o dostojnosti in kreposti. Življenje iz rok v usta, je žalostno, in težak je greh tistega, kdor je kriv takega življenja!

In idrijsko učiteljstvo? Kako je to lepo in vablivo, ko čujemo, da je to učiteljstvo v X. plačilnem razredu. Če bi nosilo uniforme, kar bi bila seveda velika ironija, bi nosilo na žametnih našitkih po dve zlati rozeti. A koliko zlatih kron v žepu? Uradnik X. razreda dobiva na leto 2200 K gole plače. Potem pridejo še aktivitetne doklade in kvinkvenije, kakor jih določa zakon. X. razred idrijskega učiteljstva pa so razbili na 4. razrede: I. razred z 1600 K plače, II. razred s 1400 K plače, III. razred s 1200 K plače in IV. razred s 1000 K plače; vsak razred ima še 200 K aktivitetne doklade (učiteljice samo po 160 K), toda polovico vzamejo za stanovanje, Seveda so redki tisti, ki pridejo v I. razred in učiteljstvo ima najslabša stanovanja med vsem rudniškim uradništvom.

Tako umeva torej c. kr. erar § 55. državnega šolskega zakona, ki govori o plači učiteljstva.

Erar pravi: »Svojemu učiteljstvu izboljšam plače, kadar jih izboljša dežela svojemu.« Trdimo, da je komodnejši izgovor nemogoč. Zakaj bi pa ne rekel erar: »Svojemu učiteljstvu izboljšam plače tako, kakor jih ima že na papirju, da vidi dežela, kako skrbim jaz za svoje učiteljstvo.« —

Tako bi bilo pravilno in — humanno! Deželni poslanec idrijski, g. dekan Arko, je sicer govoril v deželnem zboru kranjskem o idrijskem učiteljstvu, a govoril je na nepravem mestu in ob času, ko so taki in enaki govori zavirali neposredno delovanje deželnega zbora kranjskega in posredno regulacijo kranjskega učiteljstva, ergo po izjavi erarja samega, tudi regulacijo idrijskega, v večini »Slomškovi zvezi« pripadajočega učiteljstva.

Govoriti bi treba tam zgoraj, kamor se izteka denar iz idrijskega rudnika! Povedati bi treba, koliko greha se je že storilo, ki ga ni mogoče več poravnati, ker je udaril ta tuji greh živ materijal! Povedati bi treba, da je idrijskemu ljudskemu šolstvu treba temeljite reforme, da ne bo trpela nedolžna mladina vsaj v bodočnosti kakor je v preteklosti.

Mi smo povedali svoje, ker nam je to velevala naša časnikarska dolžnost in ker nas bole take vnebovpijoče razmere. Poskrbeli pa bomo, da pride naš glas tudi tja, odkoder prihaja zlo!

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj zboruje v Celju v navadnih prostorih ob 11. uri predpoldne dne 2. febr. t. l. po nastopnem vzporedju: 1.) Zadnji zapisnik. 2.) Petje. 3.) Društvene zadeve in nasveti. 4.) Razgovor o letnem poročilu 1904. 1. ter določitev načrta delovanju v društvenem letu 1905. 5.) Iz šolske prakse. — K obilni udeležbi prav vljudno vabi
Armin Gradišnik,
predsednik.

Ormoško učiteljsko društvo ima 9. februarja t. l. svoj občni zbor v Ormožu s sledečim vzporedom: 1. Zapisnik. 2. Društvena poročila in dopisi. 3. Podavanje. 4. Letno poročilo. 5. Volitev odbora. 6. Volitev treh pregledovalcev društvenih računov. 7. Nasveti in predlogi. Začetek ob 1/2 11. uri. K polnoštevilni udeležbi vabi odbor.

Učiteljsko društvo za konjiški okraj zboruje dne 2. februarja t. l. ob 1/2 11. uri dopoldne v Konjicah po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Predavanje gosp. L. Šerajnika o lepopsnem pouku. 4. Vprašalna skrinjica. 5. Slučajnosti in nasveti.

K mnogobrojni udeležbi vabi odbor.

Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj je zborovalo dne 6. prosinca ob precejšnji udeležbi v celjski okoliški šoli. Gosp. predsednik pozdravi v presrečnih besedah okoli 30 navzočih članov ter gosta filozofa g. Prekorška iz Vojnika in filozofa g. Mastnaka. Obvestil je navzoče, da je stvar, tičočna se gostilnice »Narodnega doma«, častno rešena in mu je v zadoščenje solidarnost učiteljstva v tem oziru. Zadostilo nas je tudi, da je prinesla »Schul- und Lehrerzeitung« resolucijo zastran dež. odbornika Linka, ki jo je naše društvo zahtevalo. Poročal nam je nadalje še o zborovanju »Lehrerbundovem« v Gradcu, pri katerem se je govorilo o preosnovi naše organizacije. Po tej bi bilo vse nemško učiteljstvo združeno v »Verband«, slovensko pa v »Zvezo«, a obe ti društvi bi bili združeni v štaj. »Lehrerbund«. Vsakokratni predsednik »Verbandov« bi bil obenem predsednik »Lehrerbunda«, a predsednik »Zveze« pa podpredsednik istega. »Lehrerbund« bi se izključno potozal za skupne interese šole in vsega učiteljstva, a v »Verbandu« in v »Zvezi« združeno učiteljstvo pa ostane v narodnem oziru samostojno.

Blagajnik g. Lovro Šah nam je poročal o denarnem stanju našega društva, nakar so se izvolili za pregledovalce računov tovariši gg. Exel, Černej in Wudler R. Ker mnogo članov ni poravnalo letnine, se sklene na predlog predsed-

nikov, iste prijazno opozoriti pismeno na njih dolžnost. Podpornim članom se na predlog tovariša g. Fr. Voglarja odslej vsakikrat izroči tiskano potrdilo.

Na to je sledilo poročilo tajnikovo, o katerem se bo na predlog tovariša g. Exla razpravljalo pri prihodnjem zborovanju.

Pri izvolitvi novega odbora za bodoče društveno leto so bili izvoljeni sledeči odborniki: Predsednik Armin Gradišnik — Celje; namestnik Tone Petriček — Zalec; tajnik Rudolf Wudler — Griže; blagajnik Lovro Sah — Teharje; pevovodja Rajko Vrečar — Zalec; arhivar Josip Žagar — Celje; odbornika: Ludovik Černej — Griže; Franjo Krajnc — Celje.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo je imelo svoje prvo zborovanje za leto 1905. dne 5. januarja v Sl. Bistrici.

Zborovanja se je udeležila le tretjina članov. Ta mlačna udeležba nas sili k mnenju, da manjka učiteljsstvu prave volje za skupno delovanje. Čaka nas pa še mnogo dela v pedagoškem, didaktičnem in gmotnem oziru.

Stopimo v trdo zvezo k skupnemu delovanju in delujmo na to, da postanejo vsi učitelji okraja brez izjeme člani društva in marljivi obiskovalci učiteljskih zborovanj.

G. predsednik Sabati pozdravi navzoče in naznani kot novega društvega člana g. Lešnika, učitelja v Slov. Bistrici, ter želi društvu, da bi se v novem letu krepilo in razcvitalo. Poroča o delovanju in stanju društva v preteklem letu, kar se je vzelo splošno in posebno v gmotnem oziru z zadovoljstvom na znanje.

Sklenilo se je tudi enoglasno, poslati g. Robiču in vsem slovenskim deželnim poslancem zahvalno addresso za krepko postopanje v povzdigo šolstvo, v prid učiteljsstvu sploh in posebno za odpravo tretjega plačilnega razreda.

Predsednik g. Sabati izrazi željo, da bi se naj volil za tekoče leto drug predsednik, ker se je on žrtvoval — sicer rad — za društvo že celih šest let in ker tudi nov odbor povzroči v društvu novo življenje. Izvoli se potem novi odbor in sicer: Gregor Polanec, predsednik; Jožef Sabati, podpredsednik; J. Lulek, tajnik; gđ. Ot. Feigelj, blagajničarica in Janez Šerbak, Janez Span in Jožef Koklj odborniki. G. Koklj prevzame tudi pevovodstvo.

Slednjič se zahvali g. Polanec g. Kristlu za prepustitev prostora za učiteljska zborovanja in g. Sabatiju za izvrstno vodstvo društva.

Prihodnje zborovanje se določi na prvi četrtek v mesecu marcu t. l., pri katerem bosta predavala gđ. Negovetičeva in g. J. Lulek, učitelj v Makolah.

Književnost in umetnost.

„Popotnik“. I. številka, XXVI. letnik. — Na uvodnem mestu čitamo izborna razprava »Tehnika in nazornost v učni metodi«, ki jo je spisal Iv. Stukelj. Temeljiti ta spis, pisan z razumom in plemenitim navdušenjem, bo brez dvoma splošno ugajal in morda provzročil koristno in stvarno polemiko. — Fr. Kocbek priobčuje spis »Nekaj o risanju«, kar je zanimivo in aktualno. Po naši sodbi bo risanje po novi metodi toliko časa uspevalo, dokler mu ne odmeri birokracija šablonske tesnobe. Iz Kocbekovega spisa razvidimo, koliko lahko dosežemo tudi v tej disciplini, če puste učitelju svobodne roke. — Zlasti srednješolsko učiteljsstvo bo zanimal »Donesek k preosnovi slovenskega pouka na srednjih šolah«, ki ga je napisal dr. Fr. Ozvald. — Kulturno-zgodovinskega pomena je začetek dr. Fr. Ilešiča razprave »Iz zgodovine šolstva«. Tako delo je zaslužno! — Marljivi tovariš Ivan Šega nadaljuje »Pedagoške utrinke«, ki govore v tej številki o žalostnem koroškem slov. šolstvu. — »Književno poročilo« prinaša nove pojave na literarnem trgu. — Številko zaključuje »Razgled«, ki je v »Listku«, »Pedagoških paberkih« in v »Kroniki« poln zanimivih vesti iz šolskega sveta. — V celoti se torej reprezentuje I. letošnja »Popotnikova« številka jako lepo in bogato. Obenem nam je naj-

lepši dokaz neumornega delovanja zaslužnega »Popotnikovega« urednika, g. ravnatelja Nerata. Dokaz pa je tudi delavnosti slovenskega učiteljsstva. — Svoje čitatelje pa tudi opozarjamo na listnico upravnštva, ki se glasi: Današnja številka pošiljamo nekaterim na ogled. Kdor se ne misli naročiti, naj jo odda drugemu, ki bi morda postal naročnik, ali naj jo vrne upravnštvu »Popotnika« v Kranju. Svoje somišljenike prosimo, naj podpirajo in razširjajo »Zavezine« liste. Žalostno, da se tako izboren pedagoški list kakor je ravno »Popotnik« ne more vzdržati brez »Zavezine« podpore. Najmanj vsaka šola naj bi bila naročena nanj. Pri vsakem učiteljskem društvu naj se izvoli eden ali več poverjenikov, ki bi pri ugodni priliki nekoliko poagitali za naše liste. Da se jim delo olajša, naj nam blagovole poslati imenik vsega v dotičnem okraju službujočega učiteljsstva, katerega dobe po pregledu nazaj. Prosimo, gg. poverjeniki oziroma predsedniki okrajnih učiteljskih društev! — Ker se bodo naslovi na novo uredili, prosimo še enkrat, naj se nam vsaka sprememba pravočasno sporoči. V zadnjem času so reklamacije na dnevnem redu. List se pošilja vedno vsakomur, kdor plačuje naročnino. Najmanjše, kar moremo zahtevati, je to, da nam prijavijo naročniki spremembo bivališča, ker upravnštvo vendar ne more vedeti za vsakoga, kdaj se preseli na nov službeni kraj. — Vse one, ki še kaj dolgujejo, prosimo, naj store čim preje svojo dolžnost.

Vestnik.

Naprednemu učiteljsstvu. Z vseh strani nam dohajajo izjave tovarišev, ki nam dokazujejo, da jim dela naš list sedaj, ko smo ga izpremenili v tednik, veselje — bolj, nego jim ga je delal prej. Take izjave nas gotovo vesele, ker nam pričajo, da govorimo tako, kakor čuti in misli napredno učiteljsstvo. Take izjave so nam — to izjavljamo s posebnim poudarkom — velika moralna podpora, ki nam de dobro ob težavnem, odgovornem in napornem delu. Želimo si pa več materijalne in duševne podpore. Naših somišljenikov in somišljenic dolžnost je, da nam pridobijo več novih naročnikov, da tako učvrstimo tudi svoje gmotno stališče. Take podpore nam je treba, sicer je naš upravnik v večnih skrbih. Mnogo je še učiteliev in učiteljic, ki so mnenja, da jim ni treba podpirati svojega glasila. Žalostno je, da nimajo celo nekateri voditelji, oziroma voditeljice večrazrednic našega lista. Taki ljudje ne sodijo na taka mesta, ker nimajo pojma o delovanju in gibanju naprednega učiteljsstva. Taka mesta so samo za napredne ljudi. — Vsako okrajno učiteljsko društvo naj določi več stalnih referentov, ki nas bodo redno obveščali o vseh dogodkih v dotičnem okraju, da bomo v svojih poročilih točni in aktualni. Podpirajmo drug drugega!

Učiteljski konvikt. Na II. pedagoškem večeru pri g. profesorju R. E. Peerzu v Ljubljani sta nabrala gg. R. Peerz in J. Verbič 408 K; g. Josip Orel, nadučitelj na Prvačini nabral na ženitovanju g. Franca Zorna z gospodično Tončko Besednjakovo 23 K; g. Anton Kukovič iz Polanšaka 1 K. Živelj darovalci in nasledniki!

Čekovni promet učiteljskega konvikta. (Letnina za l. 1904): Vransko učiteljsstvo in sicer gg.: S. Meglič, A. Šnideršič, I. Kramar, I. Jakše, R. Vrabl in J. Bizjak; g. Franjo Vendramin, nadučitelj v Dutovljah; g. Ivan Kum, šolski voditelj na Kalu; g. Josip Valentič, nadučitelj pri sv. Antonu poleg Kopra; gđ. Štefka Rusnak, učiteljica pri sv. Antonu poleg Kopra; g. Ivan Jezeršek, nadučitelj v Križu; gospodična Helena Debevec, učiteljica v Križu; g. Drago Korošec, šolski voditelj v Topolščini pri Šošanu; g. Josip Kobal, nadučitelj na Premu; gospodična Katica Valentič, učiteljica na Premu; gospodična Mici Carli, učiteljica na Ostrožnem brdu; g. Ign. Trame, nadučitelj v Kamniku; g. E. Adamič, učitelj v Kamniku; g. Ivan Robnik, učitelj pri Sv. Križu pri Maribora.

Učiteljski dobrotniki. Gđ. Pavla pl. Renzenberg, c. kr. vadniška učiteljica v Ljubljani, 10 K; g. Karel Šavnik, župan, posestnik i. dr. v Kranju, 10 K; g. dr. Viktor